

Gdańsk 2017-06-08

Prof. zw. dr hab. Wojciech Orawiec
 Akademia Muzyczna im. St. Moniuszki
 ul. Łąkowa 1/2
 80-743 Gdańsk
 Dziedzina: sztuki muzyczne
 Dyscyplina artystyczna: instrumentalistyka
wojciech.orawiec@wp.pl
 Tel:695-593-596

Recenzja

w postępowaniu przewodowym mgr Patrycji Jankowskiej-Fessard o nadanie stopnia doktora w dziedzinie sztuk muzycznych, w dyscyplinie artystycznej: instrumentalistka wszczętym przez Radę Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej w Gdańsku.

Zleceniodawca :

Akademia Muzyczna w Gdańsku – pismo Dziekana Wydziału Instrumentalnego prof. dr hab. Elżbiety Rosińskiej z dnia 15 maja 2017 r., informujące o powołaniu mnie mocą uchwały Rady Wydziału z dnia 23-04- 2012 na recenzenta w przewodzie doktorskim pani mgr. **Patrycji Jankowskiej-Fessard**.

Zlecenie zostało podjęte zgodnie z Art.11 ust.1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, tekst jednolity (Dz. U. nr. 65, poz. 595 ze zmianami Dz.U. nr 164, poz.1365 z dnia 17.08.2005r.).

Dotyczy:

Uchwały nr 27/2011-2012 Rady Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej w Gdańsku pod przewodnictwem Dziekana prof. Macieja Sobczaka z dnia 23 kwietnia 2012 roku w sprawie:

wyznaczenia recenzentów: dr. hab. Romana Widaszka z Akademii Muzycznej w Katowicach i mojej osoby z Akademii Muzycznej w Gdańsku w przewodzie doktorskim mgr. Patrycji Jankowskiej-Fessard.

W głosowaniu tajnym w sprawie o powołaniu mnie na recenzenta udział wzięło 21 uprawnionych członków Rady Wydziału.

- uprawnionych do głosowania	26
- głosujących	21
- za wyznaczeniem mojej osoby na recenzenta	19
- głosów przeciwnych	0
- głosów wstrzymujących się	2

Quorum głosujących w chwili głosowania zostało zachowane i Dziekan prof. Maciej Sobczak stwierdził, że w świetle ustawy z dnia 14 marca 2003r. art.18, ust.2 pkt. 2 Rada Wydziału podjęła prawomocną uchwałę o wyznaczeniu dr. hab. Romana Widaszka i prof. Wojciecha Orawca recenzentami pracy doktor- skiej pani Patrycji Jankowskiej-Fessard.

Dokumentacja doktorantki:

Do nadesłanego pisma dołączona została wymagana w postępowaniu przewodowym dokumentacja, podzielona na część dotyczącą personaliów i wykaz działalności koncertowej wnioskodawczyni. Zawiera się w niej wniosek o wszczęcie postępowania na stopień doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej; instrumentalistyka, kwestionariusz osobowy, uwierzytelniona kopia pierwszej i drugiej strony paszportu, dyplomu ukończenia studiów wyższych w Akademii Muzycznej w Gdańsku, oraz dyplomu magisterskiego Uniwersytetu Paryż VIII, życiorys artystyczny, koncepcja pracy doktorskiej, a także wykaz dorobku twórczego poświadczonego częściowo kserokopiami programów koncertowych, recenzji, notek prasowych i afiszy.

Oprócz wskazanych powyżej dokumentów otrzymałem pracę doktorską zatytułowaną: **„Kreatywność w interpretacji, ruch sceniczny i trudności techniczne podczas wykonania dzieł muzycznego teatru współczesnego na klarnet i aktora.”** wraz z nagraniem płytą DVD.

Podstawowe wiadomości o doktorantce

Urodzona w rodzinie inteligenckiej 09-05-1976 w Gdyni, Patrycja Jankowska rozpoczęła naukę gry na klarnecie w wieku lat siedmiu. Po dwóch latach nauki w muzycznej szkole I stopnia w Wejherowie los zetknął ją z wyjątkowym pedagogiem i pasjonatem klarnetu prof. Markiem Schillerem, u którego odbyła dalszą edukację po ukończeniu w 2000 roku w Gdańskiej Akademii muzycznej studia wyższe w zakresie gry na klarnecie. Widoczna w załączonej dokumentacji kameralistyczna aktywność Kandydatki w formule klarnetowej zrodziła się na studiach z pewnością także dzięki inspirującej roli prof. Bogdana Ocieszaka, prowadzony bowiem przez niego Kwartet Klarnetowy, z udziałem Patrycji Jankowskiej nagrodzony został konkursowym wyróżnieniem w trakcie przesłuchań Zespołów Kameralnych w Bydgoszczy. W roku 1997, będąc jeszcze studentką gdańskiej uczelni, odbyła uzupełniający kurs mistrzowski u wybitnego klarnecisty i pedagoga Jean'a Marca Fessarda, w Poitou-Charentes we Francji, co w konsekwencji zaowocowało regularną edukacją w klasie klarnetu (solisty Orcestre de Paris) Pierr'a Boulanger w Ecole Nationale de Musique w Aulney-sus-Bois.

Solidne wykształcenie w zakresie gry na klarnecie pani Patrycja Jankowska uzupełniła także tytułem magistra, zdobytym na wydziale muzykologicznym Uniwersytetu Paris VIII, a drzemiące w niej od dzieciństwa, poza muzyką, fascynacje poetyckie i literacko-teatralne doprowadziły ją do Szkoły Aktorskiej, gdzie rozwijała swe zainteresowania pod okiem wybitnych pedagogów; m.in. Jean-Luis Biheureau czy Françoise Kanel z (Comédie française). O jej poszukiwaniach artystycznej wypowiedzi i rozległych możliwościach może świadczyć aktorski debiut w 2002 roku na Festiwalu Teatralnym w Avignon, gdzie wystąpiła w roli Addi, w sztuce Sama Bolvquera pt. „Le Tombeau de Faulkner”. Z jej udziałem w roli aktorki odbyły się w Teatrze Kameralnym w Szczecinie kolejne dwie premiery; 21 maja 2003 „Notatnik” J.C. Carrière i w maju 2004 „De l'orage dans l'air” autorstwa Courtelaina.

Zgodnie z talentem, wrodzoną ekspresją osobowościową i konsekwentnie rozwijanymi pasjami, głównym obszarem artystycznej aktywności Doktorantki staje się przestrzeń muzycznego teatru instrumentalnego. Tutaj, jej nabyte umiejętności, wielotorowo ukierunkowana wyobraźnia i artystyczna ekspresja zyskują przestrzeń do nieskrępowanych działań. Realizuje się w roli aktorki-instrumentalistki, narratorki, autorki spektakli oraz sprawnego menażera sztuki. W latach 2004-2012 odbyło się na terenie Polski i we Francji pięć premier sztuk teatralnych jej autorstwa z udziałem reżyserów; Michała Janickiego i Andrzeja Zaorskiego.

Klarnecistka Patrycja Jankowska-Fessard występuje często jako kameralistka w różnych formacjach, z różnorodnym repertuarem – od muzyki klasycznej po dzieła współczesnych twórców. Regularnie koncertuje z zespołem klarnetowym *Ensemble des Roseaux*.

Wielkim atutem dla wkraczającego w świat pedagogiki muzyka jest czynna aktywność artystyczna. Zyskuje wtedy inspirującą do rozwoju możliwość konfrontowania własnych umiejętności zawodowych we współpracy z doświadczonymi i interesującymi osobowościami różnych specjalności artystycznych. Od grudnia 2006 roku mgr Patrycja Jankowska-Fessard pracuje jako nauczycielka gry na klarnecie w szkołach muzycznych I i II stopnia we Francji, najpierw w Bois-Colombes, 2007-2009 St. Denis, 2008-2009 Boissy-sus-Saint Yon, a od września 2007 r. w Etrechy. Działalność pedagogiczną kontynuuje z powodzeniem do dzisiaj, a zdobycie przez jej ucznia pierwszego miejsca w 2012 roku na Międzynarodowym Konkursie Klarnetowym jest tego czytelnym potwierdzeniem.

Dopełnieniem obrazu twórczej osobowości Doktorantki, ciągle gotowej do nowych wyzwań artystki, a także inspirującej nauczycielki, jest fakt stworzenia przez nią bajki muzycznej pt. „Klaribella”. W lutym 2012 r., w Velizy (Francja), podczas Międzynarodowego Konkursu Klarnetowego odbyła się jej premiera z udziałem Autorki, w podwójnej roli klarnecistki i narratorki. Wcześniej, w 2004 roku w Le Theatre de l'Île Saint Louis wystawiona została jej sztuka pt. „Kryształowy Klosz”, która w 2007 roku zdobyła nagrodę na

festiwalu twórczości kobiecej w Brukseli, a w 2010 roku na konkursie *Poza czasem o przestrzeni* ogłoszonym przez polskie Ministerstwo Kultury i Sztuki otrzymała nagrodę za sztukę pt. „*Nokturn dla Pani Tilebein*” w efekcie czego, w Szczecińskim Teatrze Kameralnym odbyła się premiera w/w spektaklu.

Ocena Pracy doktorskiej

Praca doktorska zatytułowana : „**Kreatywność w interpretacji, ruch sceniczny i trudności techniczne podczas wykonania dzieł muzycznego teatru współczesnego na klarnet i aktora.**” ” składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na nośniku elektronicznym (płyta DVD) oraz jego opisu, stanowiących łącznie pracę pod w/w tytułem.

Stworzone dla instrumentalnego teatru muzycznego dzieła zostały uszeregowane w nagraniu Doktorantki w następującej kolejności:

1. *Derwisch Tanz* Petera Eotvosa
2. *Couleurs de Cendres* Antoniego Girarda.
3. *Radość Etty* Antoniego Girarda
4. *Solo V* Piotra Mossa

Będące przedmiotem pracy utwory, niezależnie od stopnia ich awangardy oraz struktury formalnej, są dobrą platformą do zobrazowania nakreślonego w temacie zagadnienia. Zadaniem, które Autorka z dobrym skutkiem realizuje jest odkrywanie specyficznych technik wykonawczych, w solowej grze klarnetowej, oraz prezentacja dodatkowych efektów wyrazowych, będących w tym wypadku konsekwencją łączenia dyscyplin. Zrealizowany na nagraniu, z celnym wyczuciem intencji kompozytorskich, muzyczny zapis, wypowiedziane z wyobraźnią poetyckie słowo, zakomponowany gest jako muzyczna fraza, przywołują do istnienia obrazy, których oddziaływanie nie może pozostawić słuchacza obojętnym.

Sugestywne, zwłaszcza w warstwie aktorskiej, interpretacje pani Patrycji Jan-kowskiej-Fessard, mogą słusznie dowodzić, że nowatorskie, wręcz eksperymentalne utwory, powstałe na styku sztuk, mogą jawić się dla wielu odbiorców atrakcyjnymi pozycjami repertuaru scenicznego i być nośnikiem emocji w nie-odkrytym dotąd jeszcze zakresie. W nagraniach utworów **Antoniego Girarda** obserwujemy zasób specyficznej wręcz zręczności polegający na jednoczesnym interpretowaniu tekstu i realizacji warstwy dźwiękowej jak w *Couleurs des Cendres*. Artystka, stosując kombinacje różnych sposobów formowania głosu gardła, układu żuchwy i policzków, refleksów języka czy zmiany ciśnienia powietrza osiąga zamierzony cel interpretacyjny. W *La joie d'Etty* wypowiada się w pełni nie tylko poprzez wyreżyserowane sceny aktorskie i muzykę ale także zakomponowaną scenografię i kostium, które tu stają się integralną częścią formy i akcji dramatycznej.

Przykładem wyważonego połączenia zadania aktorskiego oraz skutecznego przekraczania barier instrumentalnych jest realizacja *Solo V Piotra Mossa*. W utworze tym obserwujemy swoistą poetykę teatralną i wykonawczą konwencję z tym związaną. Artystka, dokonując celnego dla swego *emploi* wyboru tekstu z cyklu bajek Witolda Gombrowicza, buduje odmienne napięcia wyrazowe w oparciu o kontrast. Przeciwwstawia naprzemiennie groteskowy charakter semantycznej warstwy dzieła swoistemu snuciu muzycznej liryki.

Posługiwanie się tego typu umiejętnościami jednocześnie, sporadycznie jest dostępne artystom muzykom uformowanym jedynie w/g akademicko pojmowanych prawideł i norm. Ze względu na paletę zaprezentowanych umiejętności w powiązaniu z pozyskanymi od kompozytorów sugestiami interpretacje Doktorantki można uznać za bardzo cenne, mogące w przyszłości służyć jako punkt odniesienia dla następnych wykonawców tego typu utworów. Wymienione powyżej działania Doktorantki, nie pomijając podjętych aspektów z sfery inteligencji emocjonalnej czy duchowości, dowodzą właściwego rozwiązania omawianych zagadnień interpretacyjnych.

Zasób szczerości emocjonalnej widoczny w nagraniu to nadrzędna wartość, dawka energii, którą Wykonawczyni stara się obdarzyć i zmagnetyzować odbiorcę prezentowanej przez siebie sztuki.

Część opisowa pracy doktorskiej:

Dysertacja to ponad 120 stronicowa rozprawa dotycząca tematu pracy, składająca się z bogatego rysu historycznego, sytuującego teatr instrumentalny w kontekście europejskim, sześciu rozdziałów omawiających specyficzną funkcję artysty muzyka-aktora i związane z tym techniczne implikacje. Rozdział VIII to przeprowadzone przez Autorkę wywiady z kompozytorami a dalej podsumowanie, bibliografia, aneksy i katalog najważniejszych dzieł teatru muzycznego. Celem głównym realizacji dzieła artystycznego Doktorantka uczyniła próbę nakreślenia roli muzyka-aktora we współtworzeniu muzycznego teatru współczesnego. Usiłuje wskazać co może się przyczynić do tego, by specyficzny język komunikacji międzyludzkiej, jakim jest teatr instrumentalny, stał się mniej hermetycznym. Analizuje w sposób szczególny rolę ciała wykonawcy, upatrując w nim drzemiącego wciąż potencjału wyrazowego i stawia pytania o dalsze kierunki rozwoju muzyki tego gatunku.

Wskazuje na wciąż ukryte zasoby ekspresji w psychice, emocjonalności, w ciele artysty-wykonawcy i określa jakie granice interpretacyjnej ekspresji trzeba przekroczyć, by przekaz tej sztuki uczynić czytelnym i adekwatnym do zmieniających się potrzeb współczesnego odbiorcy.

Aby działania te celnie ukierunkować i właściwie odpowiedzieć na tak kompleksowe pytania Autorka posłużyła się metodą badawczą w postaci ankiety a także przeprowadziła wywiady z kompozytorami.

W efekcie pomieszczone w części opisowej treści mogą inspirować do

zmiany nastawienia wykonawców i słuchaczy do nowej muzyki, a być może i pewnej modyfikacji niektórych procesów edukacji muzycznej, by zaprezentowany repertuar mógł stać się atrakcyjną propozycją programową dla szerszego kręgu odbiorców.

Na koniec, z racji powierzonej mi funkcji, nie mogę nie wytknąć widocznych błędów edytorskich, literowych i interpunkcyjnych, wynikających być może z pewnego pośpiechu w redakcji opisu, co w konsekwencji może zniekształcać treść względem intencji a także obniża normy języka pracy naukowej.

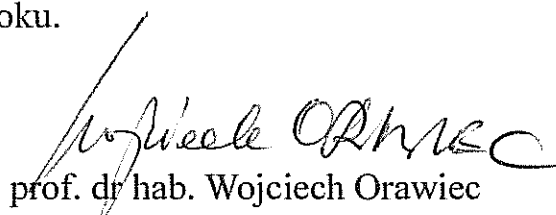
Marnej jakości ścieżkę dźwiękową nagrania DVD /słaby poziom sygnału dźwiękowego/ można uznać za przyczynę nie do końca wiernego obrazu poziomu gry Artystki w zaprezentowanych w nagraniach. Warto też, by będący przedmiotem dzieła materiał nutowy został dołączony, jako aneks do opisu w formie kompletnej. Wskazane powyżej błędy ostatecznie jednak nie deprecjonują dzieła w całości.

Konkluzja:

Rozprawa doktorska mgr Patrycji Jankowskiej-Fessard, w intencji swej, wnikliwie traktuje ideę współczesnego odtwórstwa muzyki teatru instrumentalnego, prezentując adekwatny wachlarz technik gry, jakimi powinien dysponować wykonawca tego typu muzyki, by nie tylko spełniać oczekiwania twórców i słuchaczy, ale by ich również inspirować.

Zaprezentowane nagranie łączy się ostatecznie w jedno z opisem, wskazując na kompetencję autorki w zakresie podjętego tematu i jest znaczącym wkładem w rozwój dyscypliny przez nią reprezentowanej, jak również w rozwój całej dziedziny sztuk muzycznych.

Praca doktorska mgr Patrycji Jankowskiej-Fessard w mojej ocenie spełnia wymagania art. 13 Ustawy o stopniach i tytule naukowym i tytule w zakresie sztuki ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku.

prof. dr hab. Wojciech Orawiec